

Opzet pilots Krachtige Samenleving

Voorwaarden en werkwijze voor pilots binnen de opgave Krachtige Samenleving
13 juni 2018

Samenvatting

Deze notitie biedt een helder kader dat tegelijk richting en ruimte biedt voor potentiële pilots. Het is enerzijds gebaseerd op de inhoudelijke doelstellingen onder de kernopgave Krachtige Samenleving en daarnaast op een aantal (gezamenlijk) geformuleerde uitgangspunten.

1. Aanleiding

Om te werken aan de opgave Krachtige Samenleving is in de startnotitie aangegeven dat we een programma gaan opstellen. De eerste helft van 2018 besteden we om de bouwstenen van dit programma te ontwikkelen. Daarnaast is aangegeven dat we ook praktijkervaring op willen doen. Daarom ontwikkelen we parallel een reeks pilots die bijdragen aan het ontwikkelen en stimuleren van een krachtige samenleving. Deze pilots hebben zowel een directe betekenis voor een actueel vraagstuk, als een betekenis op een overstijgend niveau voor de middellange termijn (bijvoorbeeld inzichten en leerervaringen voor andere organisaties, andere gemeenten etc.). De inzichten uit deze pilots worden gebruikt als voeding uit de praktijk voor het programma. Daarnaast worden de pilots geëvalueerd om op basis van de uitkomsten een eventueel vervolg te benoemen.

In de startnotitie is aangegeven dat u in het eerste kwartaal van 2018 een notitie over de opzet van het pilottraject ontvangt. Met deze notitie wordt u geïnformeerd over de aanpak en werkwijze. Na besluitvorming over dit voorstel wordt gestart met de uitvoering van het pilottraject.

2. Waar komen we vandaan?

De kernopgave krachtige samenleving is een opgave die voortkomt uit de geschiedenis van de Flevolandse samenleving. In Flevoland bestaat een sociaal economische structuur die nieuwer is dan elders – een samenleving die om aandacht vraagt.

Er zijn nog relictten uit de opbouw van de Flevolandse bevolking. De instroom tijdens de beginjaren in Almere en Lelystad heeft niet direct tot een samenhangende gemeenschap geleid – in sociaal en economisch opzicht. Werk staat voor veel Flevolandse – gemiddeld lager opgeleid – in de toekomst onder druk. Daarnaast zijn er zorgen over de aanwezigheid / beschikbaarheid van netwerken voor ontwikkeling van het eigen perspectief. Indirect gaat het over de mogelijkheden die er zijn voor ontplooiing en ontwikkeling door middel van opleiding en werk.

3. Waar staan we nu?

De transformatie van een maakbare samenleving naar een krachtige samenleving is nog maar net begonnen. De afgelopen jaren is de zogeheten transformatie van het sociale domein ingezet. Deze majeure verandering vraagt van mensen een groter beroep op de eigen kracht en zelf oplossend vermogen.

Uitgangspunt van de decentralisatie operaties zijn: een groter beroep op de eigen kracht en het zelf oplossend vermogen. Maar uit o.a. Louter* blijkt dat de gemiddelde Flevolander minder is verbonden in sociale netwerken, deelt minder in het gevoel van verbondenheid en toegang mist tot mogelijke (persoonlijke en sociale) hulpbronnen.

De transformatie vraagt de komende tijd nog de nodige aandacht waarbij inspanningen van verschillende overheidslagen zijn gevraagd om de verbinding tussen verschillende domeinen – het sociaal domein, onderwijs en (werk)participatie – (opnieuw) te leggen en te versterken. In dit kader constateren wij dat tussen de overheden onderling wel afstemming en samenwerking plaats, maar dat het integrale en regionale karakter ontbreekt. Er bestaat een aanhoudende zorg over de zwakke sociale structuur, de eenzijdige bevolkingssamenstelling en het relatief lage gemiddelde inkomen.

Rol van de provincie

De provincie heeft de ambitie om bij te dragen aan een krachtiger positie van de Flevolandse bewoners. Deze ambitie is vooral ingegeven vanuit de huidige betrokkenheid bij diverse beleidsterreinen. Gezien de samenhang tussen die terreinen ligt er ook een relatie met het Sociaal Domein waar gemeenten voor verantwoordelijk zijn en voor een enorme opgave staan. Naast gemeenten zijn ook andere organisaties nauw betrokken bij sociale opgaven en het stimuleren dat Flevolandse op eigen kracht en verantwoordelijkheid initiatieven ondernemen. Deze situatie maakt dat de rol van de provincie daarbij bescheiden is. Wél kan de provincie een handreiking bieden met dit pilottraject in de vorm van ruimte om te experimenteren om de verbindingen tussen de domeinen te bevorderen en transformatiekracht te versterken.

4. Afbakening van de onderwerpen die onder Krachtige Samenleving vallen

Om aan de opgave te werken zetten we in op waarborgen van ontwikkelkansen van (kwetsbare) Flevolandse. Hieruit volgen drie inhoudelijke lijnen waarbij (beleid)experimenten van toegevoegde waarde zouden kunnen zijn:

- verzilveren talent, kracht en potentie van de Flevolandse,
- verbinding tussen de verschillende domeinen sociaal domein, onderwijs en (arbeids)-participatie,
- volop ontplooiingsruimte – ook buiten het onderwijs.

Deze lijnen hebben betrekking op een breder beleidsterrein dan slechts het sociaal of fysieke domein. We willen inzetten op het waarborgen van de sociaal economisch structuur, opdat Flevolandse gebruik kunnen maken van uitstekende ontwikkelingskansen. Het gaat daarbij om de onderwerpen die een bovenlokale betekenis hebben voor Flevoland.

5. Visie op de aanpak

De hieronder voorgestelde aanpak van het pilottraject is - zoals ook is aangegeven in de startnotitie - gericht op:

- 1) Het direct aan de slag gaan in de praktijk,
- 2) Het opzetten van de samenwerking,
- 3) Het opzetten van de uitvoering opdat resultaten voor de Flevolandse worden gerealiseerd.

We hanteren daarbij de volgende uitgangspunten:

- We nemen de aspecten om te een betekenisvolle pilot te komen uit de verkenningsfase mee in de aanpak en werkwijze,

- We gaan nu aan de slag met het ontwikkelen van een kansrijk projectidee dat voldoet aan deze aspecten,

- We zorgen tevens dat deze pilot bijdraagt aan een verdieping en een bijdrage aan het programma Krachtige Samenleving (wat is nodig voor de realisatie van de opgave en de ambitie). Denk hierbij aan de kansen en risico's die in de pilots gesignaleerd kunnen worden voor de opgave Krachtige Samenleving.

6. Aanpak en werkwijze pilottraject

Om direct aan de slag te gaan willen we één of enkele pilots starten waarbij de hieronder voorgestelde werkwijze eerst wordt getoetst. De opgave Krachtige Samenleving is een nieuwe opgave en de werkwijze moet met de verschillende partijen opgezet worden. Na een tussentijdse evaluatie eind 2018 is het aan Provinciale Staten om in te stemmen met een vervolg.

Deze opzet betekent dat we gaan werken in drie fasen.

6.1. Ontwikkelfase (april tot en met medio 2018)

In de eerste fase gaan we de meest kansrijke thema's in kaart brengen. Op basis van deze inzichten onderzoeken we welke kansen er zijn om op een specifiek thema één of enkele pilot(s) in te richten. Dit in samenhang met de activiteiten die de gemeenten al doen. Dit geeft inzicht in de opgaven en kansen, die in een pilot kunnen worden opgepakt.

Binnen de thema's zal met geïnteresseerde partijen een experiment worden ingericht dat voldoet aan de door de Provincie gestelde voorwaarden. In deze fase wordt gebruik gemaakt van een (onafhankelijke) zogenaamde ideeënmakelaar die kennis heeft van sociaal economische vraagstukken en bekend is met de situatie in Flevoland. Zo kunnen alle belangen (van zowel gemeenten, maatschappelijke organisaties en provincie) worden meegewogen. De inzichten van de ideeënmakelaar worden meegenomen in een advies richting ambtelijk opdrachtgever en Gedeputeerde Staten. Hierin staat opgenomen: of het samenwerkingsverband voor de pilot kansrijk is en wat er nodig is om de pilot te laten slagen (tijd, geld, commitment, innovatie, communicatie, kennis etc.) en in welke mate het voldoet aan de verschillende voorwaarden.

De ideeënmakelaar heeft nadrukkelijk als functie om samen met partijen tot voorstellen te komen: er kunnen daarom nu nog geen concrete onderwerpen worden benoemd. De pilot(s) moeten gaan over onderwerpen die leven binnen de Flevolandse samenleving op het brede terrein van sociale en economische vraagstukken. Als blijkt dat het karakter van een pilot kansrijk is en voldoet aan de voorwaarden - zoals hieronder geformuleerd - leidt dit tot de oprichting van een pilot. De ideeënmakelaar toetst of het voorstel voldoet aan de inhoudelijke doelstellingen van het pilottraject die u met deze notitie vaststelt en of het voorstel voldoet aan de volgende voorwaarden:

- **De pilot draagt bij aan het doel van de opgave krachtige samenleving**
De pilot draagt bij aan het doel van de opgave krachtige samenleving: de sociaal economische positie van de Flevolander versterken. Met in het bijzonder aandacht voor het (opnieuw) leggen en versterken van de verbinding tussen verschillende domeinen – het sociaal domein, onderwijs en (werk)participatie. Mochten er in het proces echter pilots tevoorschijn komen die niet aansluiten bij dit doel, maar waar partners enthousiast van worden, dan staat hen natuurlijk vrij de pilot zelf verder te ontwikkelen.
- **De Flevolander staat centraal**
Na de decentralisaties signaleren maatschappelijke organisaties botsende logica's in het systeem. Daar zijn alle krachtenvelden voor nodig (landelijk, provinciaal en

gemeentelijk) om dit te slechten. Hier ligt een opgave. De transformatie is nog maar net begonnen. Voor dit laatste kan de Provincie een handreiking doen met het pilotraject in de vorm van ruimte om te experimenteren. Dit is in lijn met de ambitie die is vastgesteld in de Omgevingsvisie FlevolandStraks om het in Flevoland aanwezige talent alsmede de potentie, kracht en ondernemerschap van de samenleving te benutten.

- **Er is sprake van vernieuwing of verbetering**
Er moet sprake zijn van een bepaalde mate van complementariteit: iets toevoegen aan iets wat nog niet bestaat. Het moet aanvullend zijn op wat gemeenten doen. Daarbij gaan we op zoek naar de blinde vlekken. Ook betekent het dat er meerdere partijen in beeld zijn met wie het project gezamenlijk opgepakt wordt en deze partijen open staan voor een nieuwe aanpak. Door vernieuwing en verbetering als voorwaarde op te nemen zeggen we ook dat we dingen niet doen: projecten of methoden die in het verleden reeds zijn beproefd.
- **Pilot heeft betekenis op lokaal en bovenlokaal niveau**
De pilot moet lokaal een verbetering bewerkstelligen. Dit is de reden waarom onze partners mee willen doen. Tegelijkertijd gaat het om het beetpakken van bovenlokale vraagstukken die in Flevoland leven. Aanzetten tot vernieuwing waar nodig. Denk bijvoorbeeld aan het opzetten van innovaties en vernieuwingen die een betekenis kunnen hebben voor meerdere organisaties.
- **Adviezen van externe partijen en deskundigen gebruiken**
Door externe partijen mee te laten kijken wordt een pilot op een hoger niveau gebracht. Dit kan bijvoorbeeld doordat aangesloten wordt bij een systematiek die op een andere plek succesvol was. Daarnaast is het belangrijk om dit te combineren met Flevolandse kennis en informatie, zoals beschikbaar bij de GGD Flevoland op het gebied van sociaal economische gezondheidsverschillen.
- **Gezamenlijke ontwikkeling van de pilot**
Inrichten van het experiment gebeurt gezamenlijk. Gemeenten, maatschappelijke organisaties en andere partners willen samen met de provincie verantwoordelijk zijn voor de ontwikkeling, uitvoering en borging van de pilots. Logischerwijs houdt de provincie hierin de netwerkregie. Dit betekent overigens niet dat de pilots erop gericht zijn dat bijvoorbeeld altijd alle zes de gemeenten mee moeten doen. Per pilot zal in de ontwikkelfase nauwkeurig worden bekeken wie betrokken wil en kan zijn.

Er vindt geen formele besluitvorming plaats over de eindresultaten van de ontwikkelfase. De bevindingen worden gepresenteerd medio 2018. De opbrengst zal aan Provinciale Staten ter informatie worden toegestuurd. Deze zullen als input dienen voor het vervolg van het Programma krachtige samenleving.

6.2. Uitvoeringsfase (medio 2018)

In deze fase starten we met de uitvoering van de pilot op drie onderdelen:

Ondersteuning van de pilot zelf

Begeleiding van de pilot kan plaatsvinden door een projectleider/ procesbegeleider aangesteld door de provincie. Deze ondersteuner vormt de brug met de (provinciale) beleidsrealiteit 'de opgave krachtige samenleving' en de dagelijkse praktijk. Hij/ of zij is tevens de bewaker van de (proces)kwaliteit. De provincie zal daarbij nadrukkelijk CMO Flevoland betrekken vanuit zowel hun kennis van maatschappelijke vraagstukken als de ervaring in het opzetten van en werken in netwerken.

Inzet van versterkers

Om zo efficiënt mogelijk te kunnen inspringen op de realiteit, zal er parallel aan het pilotproces – afgestemd op de behoefte van deelnemende partijen - een uitwisseling worden

georganiseerd met vernieuwers, bestuurders, politici, wetenschappers en betrokken Flevolandse. Zo kan de richting aangescherpt worden en maakt men optimaal gebruik van de al aanwezige ervaringskennis bij diverse partijen.

Lerend evalueren

Naast het mogelijk maken van de uitvoering van de pilots, is het actief delen van inzichten met belangstellenden een voorwaarde om de maatschappelijk meerwaarde van de pilots zichtbaar te maken. Door niet alleen achteraf met elkaar te evalueren, maar tussentijds te evalueren en bij te stellen ontstaat voortdurend nieuwe inzichten en kennis. Lerend evalueren draagt bij aan:

- nieuwe inzichten voor de betrokkenen die zij meteen kunnen toepassen in de dagelijkse praktijk
- uitwisseling van de inzichten voor een bredere groep belangstellenden

De manier waarop lerend geëvalueerd wordt kan per pilot verschillen. In de ontwikkelfase zal hierover een advies uitgebracht worden.

6.3. Vervolgfase

Aan het eind van 2018 zal een verslag worden gemaakt van de activiteiten van de pilot(s) en vindt een tussentijdse evaluatie plaats. De ervaringen van deze eerste pilot(s) wordt meegenomen richting Provinciale Staten in het 4^e kwartaal van 2018..

6. Relatie tot andere opgaven

Vanuit de opgave Krachtige Samenleving houden we overzicht over overlap tussen opgaven en tussen overlap met overkoepelende thema's. De opgave Krachtige Samenleving is een kernopgave – en daarmee de kern voor alle ontwikkelingen waar de provincie bij betrokken is. Zowel voor de strategische opgaven als alle vraagstukken van de provincie.

Daarnaast zijn er dwarsverbanden met het interbestuurlijk programma. De ambitie van het interbestuurlijk programma – het werken vanuit één overheid – binnen een 'coalition of the willing' sluit nauw aan bij de doelstelling van het piloottraject. Indien er sprake is van kansen of knelpunten zullen we deze oppakken om de samenwerking effectiever te maken.

7. (financiële) Middelen

Zodra een idee aan de voorwaarden voldoet leidt dit tot de inrichting van de pilot. Bij alle inzet wordt gekeken of de provinciale inzet in verhouding is tot de provinciale ambities en de bijdragen van anderen. Omdat dit per pilot kan verschillen, wordt hier geen vaste standaard voor afgesproken.

Benodigde middelen voor de uitvoering van een 1^e pilot:

- Inzet pilotontwikkelaar(s) door Provincie en inzet versterkers
- Partnergroep: iedere partij die denkt te kunnen bijdragen
- Begeleiding en uitvoering van de pilots

De ondersteuning van de provincie is zoals hierboven beschreven en wordt betaald uit de reserve Strategische projecten en bedraagt € 500.000,- en is onderdeel van de eerder door Provinciale Staten geormerkte bedrag van 1.5 miljoen euro.

Inzet uitvoeringsorganisatie

De uitvoeringsorganisatie CMO wordt ingezet voor uitwerking en ondersteuning van het

programma en het pilot-traject. Er zijn samenwerkingsafspraken gemaakt worden die aansluiten op de aanpak en de ambitie vanuit de opgave Krachtige Samenleving. De afspraken lopen in principe voor één jaar. Er zijn afspraken gemaakt om de subsidie zodanig in te zetten dat het programma Krachtige Samenleving de belangrijkste pijler is. De inzet wordt in overleg met de gemeenten bepaald en richt zich onder andere op:

- Procesbegeleiding en projectleiding
- Mogelijk maken van verdiepend, kwalitatief onderzoek
- Kennisdeling
- Organiseren van bijeenkomsten, netwerktafels en dialogen

Doordat de komende jaren de inzet meer en meer vanuit het programma en de pilots bepaald zal worden, wordt met deze afspraken voorgesorteerd op een meer programmatische subsidierelatie vanaf 2019.

8. Betrokkenheid PS

De Statenleden hebben een verschillende rol in de verschillende fase(n) van de opzet van de pilot:

Tijdens de ontwikkelfase (tot medio 2018) kunnen de Statenleden op twee manier betrokken zijn:

1. *Door een extra informatie moment aan het eind van de ontwikkelfase*
U zult over de resultaten uit fase 1 (de maatschappelijke opgaven en casussen die mogelijk in aanmerking komen) te zijner tijd worden geïnformeerd.
2. *Via reguliere updates in en om de commissie Ruimte*
De portefeuillehouder Hofstra meldt regelmatig de voortgang in de commissie Ruimte

Tijdens de uitvoeringsfase (na medio 2018) kunnen de Statenleden op twee manieren betrokken zijn:

1. *Door te participeren*
Participatie is geen must voor Statenleden, maar het kan winst opleveren voor alle partijen.

Statenleden worden uitgenodigd om mee te denken tijdens het (jaarlijkse) congres: de toekomst van de Flevolander. Het doel is een inhoudelijke bijdrage te leveren aan het debat over relevante beleidsonderwerpen tussen maatschappelijke partners in de Provincie Flevoland. Daarmee krijgt u gevoel en richting bij de actuele vraagstukken in Flevoland.

2. *Via reguliere updates in en om de commissie Ruimte*

De portefeuillehouder Hofstra meldt regelmatig de voortgang in de commissie. Eind 2018 kan hierbij de discussie over de bouwstenen van het programma Krachtige Samenleving worden betrokken.

Tijdens de vervolgfase (vanaf 1^e kwartaal 2019) hebben Statenleden een besluitvormende rol:

1. *Door in te stemmen met een (eventueel) vervolg*
Het verslag van de activiteiten van de eerste pilot(s) worden voorgelegd aan Provinciale Staten eind 2018. Op basis van de uitkomsten wordt aan PS een voorstel gedaan over het (eventueel) vervolg.